

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICCE

ROČNÍK 19 • ČÍSLO 4 • VYŠLO 22. KVĚTNA 2017

zprávy

BRNO – 1. máj zde proběhl v rámci celé ČR nejdramatičtější. Asi 150 radikálů pochodovalo s prapory Brnem za doprovodu bubnování odpůrců. Žádné projevy řečníků nezazněly. Vzájemné střety si nevyžádaly žádné zranění, bylo však zadrženo k výpovědi 11 lidí z obou stran. Výrazně posílená policie z celého Jihomoravského kraje situaci zvládla, nešetřila však ranami i pouť na obou stranách. Brňané přihlíželi v klidu a bez náznaku reakcí. Náš redaktor byl jedním z nich.

PRAHA – Dne 27. dubna zemřel ve věku 81 let Jiří Karas. Byl známým undergroundovým zpěvákem. Připomeňme, že koncem 90. let působil jako vládní zmocněnec pro lidská práva na Úřadu vlády, a tím pádem řídil i Radu vlády pro záležitosti Romů. Naše redakce si ho vždy cenila jako čestného, bezelstného a poctivého člověka, který sehrál ve své době nezastupitelnou roli při obhajobě lidských práv a rovnosti Romů ve společnosti.

z obsahu

Téma čísla:

Hudba Romů

strana 3, 5–7

Brnox mezi Hrabalem a Troškou

strana 4

Milan Kroka:

 Rozhovor nejen o Khamoru
strana 6

Zeman opět osvědčil své nízké pudy

Ve čtvrtek večer minulého týdne nám pan prezident předvedl něco, co snad nemá obdoby nikde v kulturním světě. Byla to jeho perfor-

mance při příležitosti možné demise vlády premiéra Sobotky. Proč se při této jinak smutné a těžké situaci pro celou zemi prezident před tváří

televizních kamer musí snažit udělat z tohoto aktu grotesku, ve které dává najevo svoje nízké pudy, pomstychtivost a malost, která není

hodna úřadu prezidenta? Snažil se zesměšnit premiéra, podařilo se mu zstudit sebe sama. Zdálo se nám všem, že premiér za ním přišel v naivní a pro mne stále nepochopitelné snaze diskutovat s ním věci, které prezident má brát dle Ústavy jako fakt a rozhodnutí, jež mu nepřísluší, nijak ohýbat.

Ve skutečnosti si premiér programově šel sice vytrpět tu pohanu, aby však lstivě zjistil, co prezident zamýšlí. Když zjistil, že to podstatné, proč hodlal demisi podat, prezident neuskuteční, totiž Babiše neodvolá, dál se mohl dle toho zařídit a zařídil.

Ve skutečnosti z té pře vyšel vítězně premiér, alespoň doufám, a ze Zemana učinil hlupáka, který mu na jeho fintu skočil.

Už jen fakt, že demise podaná premiérem je jasnou demisí celé vlády, je zřejmě Miloši Zemanovi proti mysli. Hned úvodem ji nazval rezignací premiéra. To je naprosté nepochopení celé situace, které mohlo mít další nechtěné a nežádoucí důsledky z hlediska dalších kroků a fungování vlády. Naštěstí tomu Sobotka v hodině dvanácté zabránil za cenu ostudných hrátek, ve kterých sám hrál ne příliš důstojnou roli.

Snad se lidé dokáží zamyslet před parlamentními volbami, které budou také skloňováním volby prezidentských kandidátů, nad tím, kdo skutečně v této zemi slouží lidem a společnosti, a naopak, jak a kdo jí škodí, pokud vůbec není vysokým bezpečnostním rizikem pro svoji zemi.

Karel Holomek
foto: Sabir Agalarov

V Praze i v Brně proti Babišovi demonstrovaly tisíce!

foto: Sabir Agalarov

V podvečer desátého května ve většině velkých měst proběhly demonstrace za odvolání ministra financí Andreje Babiše (ANO) a současného prezidenta České republiky Miloše Zemana. Demonstranti vznesli požadavek, aby oba muži odstoupili z funkce. Andrej Babiš je obviňován občany za manipulace ve svých médiích (MF Dnes, Lidové noviny a jiné) a za lži, kterými přeplnil televizní kamery. Miloš Zeman se stal centrem občanské pozornosti a posměchu poté, co se pokusil porušit hlavní zákon a pilíř právního demokratického státu – Ústavu České republiky. Dalším požadavkem občanů bylo, aby na místo ministra financí po Babišovi nenastoupil nikdo z hnutí ANO, které je dnes považováno za politickou služku společnosti Agrofert, vlastněnou také Andrejem Babišem.

Demonstrace měla název „Proč? Proto!“ Protest byl v podstatě reakcí na inzerát Babiše v celostátních denících z předchozího týdne, v němž ministr tvrdil, že se ho chtějí vládní partneři zbavit. Inzerát byl uveden titulkem „Proč?“ a Babiš na něm byl vyobrazen s přelepenými ústy. Kromě metropole se protest konal i v Olomouci, Plzni, Českých Budějovicích, Liberci, Brně a Zlíně. I do těchto měst dorazily stovky protestujících.

Babišův inzerát byl reakcí na demisi vlády, kterou oznámil premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) zejména kvůli nejasnostem kolem Babišova podnikání. Později politickou krizi poznamenaly také nahrávky, na kterých se Babiš baví s bývalým novinářem MF Dnes Markem Příbivěm.

Pokračování na str. 2

zprávy

BRNO – V minulém čísle jsme vás informovali o těžké situaci nájemníků ubytovny v městské části Brně-Židenicích. Poslední informace ze dne 3. 5. zněla, že majitel z ubytovny vypovídá bez pardonu osm rodin, které nemají kam jít. Našemu redaktorovi se podařilo zjistit aktuální situaci na jednom z úřadů Magistrátu ze dne 5. 5. Výpovědi majitele ubytovny byly neplatné, tudíž k vystěhování nedošlo. Město hodlá dům vykoupit, rekonstruovat jej a učinit z něj jakési krizové ubytovací středisko.

ŽATEC – Krajská státní zástupkyně odmítla veškeré pochybnosti v kauze úmrtí Roma, ke které došlo v místní pizzerii. Informaci přinesl server Romea.cz. Jisté protesty se objevily i v řadách občanských členů vládní Rady pro záležitosti Romů, ty však nebyly důsledně dokončeny, přes vyžádání expertíz ze strany policie i lékařů. Mladík zřejmě zkolaboval v důsledku nadměrného požití drog, což bylo nepochybně ještě zesíleno místními štamgasty, kteří mladíka povalili na zem. Přivolaná policie mu nasadila kruté pouta i přes známky jeho okamžitého úmrtí, kdy už evidentně nekladl odpor. Smutné až alarmující.

BRATISLAVA – Policie SR koncem dubna obvinila dva poslance extrémně pravicové strany Naše Slovensko Stanislava Mizíka (52) a Milana Mazurka (23) ze šíření extrémismu podněcováním, hanobením a vyhrožováním osobám pro jejich příslušnost k rase, národnosti a barvě pleti. Stalo se to vyjádřením v rozhlase na adresu Romů a Islámu. Rozhlas dostal pokutu 15 000 Eur, Mizík musí zaplatit 1 000 Eur. Oběma poslancům hrozí 8 až 15 let vězení i ztráta poslaneckého mandátu. Oba také zpochybňovali židovský původ lidí, které letos vyznamenal prezident Kiska, včetně ženy, která přežila holocaust.

LONDÝN – Případ zabitého Čecha bude řešit soud ve Štrasburku. Britský soud osvobodil Raymonda Sculleye, který zabil Čecha řetězem s bezpečnostním zámkem na kolo, přičemž mu zasadil několik ran do hlavy. Čech, který byl dle našeho zjištění český Rom, zemřel na silné krvácení. Pachatel nebyl uznán vinným z úmyslného zabití, protože se hájil tím, že jednal v sebeobraně. Britský soudce musel vzít jako bernou minci závěr poroty, která je v této věci uznávána jako zákonný prostředek spravedlivého rozsudku. Rozsudek sám vyvolal v britských soudních kruzích značné rozpaky. Ministr zahraničí Lubomír Zaorálek se obrátil na Evropský soud s žalobou na zpochybnění rozsudku.

EU – ČR patří v rámci EU k zemím s nejnižší mírou chudoby a sociálního vyloučení. Jedná se o 1,02 milionu lidí, což je 9,7 % obyvatel ČR. Stejně dobře je na tom ještě Norsko, které ovšem není členem EU, a Island. V EU hrozí chudoba v průměru téměř 24 % obyvatel. Nejhorší situace je v Rumunsku, Bulharsku, Makedonii, Řecku a Lotyšsku, kde činí procento chudobou ohrožených lidí mezi 30 až 41,6 %. V ostatních evropských zemích se toto číslo pohybuje v rozmezí 15 až 30 %. Tak si ještě stěžujme!

Nadační fond památníků obětem romského holocaustu

U Krajského soudu v Brně je registrován od srpna loňského roku výše jmenovaný nadační fond. Jeho účelem je:

- Získávání finančních prostředků na obnovu, rekonstrukci či nové zřízení památníků obětem romského holocaustu na území ČR
- Úsilí o přemístění či zrušení objektů a staveb v obci Lety u Písku, které dehonestují stávající památník obětem romského holocaustu
- Zřízení pamětní desky na místě bývalé cikánské osady „Hraničky“ na jihovýchodní Moravě mezi obcemi Kyjov a Svatobořice
- Provádění průzkumu možné piety a zřízení nových pietních míst romským obětem holocaustu
- Poskytování finančních prostředků k naplnění účelu nadačního fondu

Zřízení nadačního fondu bylo motivováno snahou přiblížit oběti Romů během 2. světové války veřejnosti jako součástí velkého boje za osvobození v rámci úsilí všech zdravých sil během odboje proti nacismu.

Tento nadační fond má být vlastním příspěvkem Romů k pietě za romské oběti a prosazení jejich způsobu vnímání těchto obětí do obecného povědomí o pietě všech obětí na území ČR.

U Komerční banky v Brně je zřízen účet: 115 – 2987510277/0100 IBAN: 9501000001152987510277

Kdokoliv usoudí, že účel nadačního fondu je hoden jeho podpory, může poskytnout jakýkoliv příspěvek formou bankovního příkazu nebo prostřednictvím pošty. Do sdělení pro příjemce uveďte své jméno, případně instituci.

Veřejnost bude informována pravidelně jedenkrát za půl roku, jakými prostředky je fond nadán, případně k jakému účelu, přesně a přísně dle stanoveného účelu, byly prostředky vynaloženy.

Členy správní rady jsou: Karel Schwarzenberg, Michael Kocáb, Gejza Horváth – muzikant a pracovník IQ Roma servis, Karel Holomek – předseda Společenství Romů na Moravě a Alica Sigmund Heráková – odborná pracovnice Muzea romské kultury.

Předsedou Nadačního fondu památníků obětem romského holocaustu byl správní radou na jejím prvním zasedání koncem listopadu loňského roku zvolen Karel Holomek.

red

Demise vlády – politicky přijatelná, pro lidi škodlivá

Ohlášená demise vlády ústy premiéra Sobotky přišla jako blesk z čistého nebe. Z hlediska politického je to ústavně čistý krok. Nemyslím si, že ze strany premiéra to byl krok neuvážený a zkratovitý. To není styl Sobotky. Ale také to není z jeho hlavy. Je to výsledek porady mezi několika jeho blízkými. Většina sociálních demokratů o tom neměla ani potuchy. I tak lze dělat politiku!

Sobotka jen udělal, co už měl udělat, když navazoval koaliční smlouvu s Andrejem Babišem, tedy nejméně před třemi roky. Tehdy mu to nevadilo. Dnes už mu zbýval tento jediný krok, který mu uchová alespoň minimální naději, že ze sporu, který vedl celou dobu s Andrejem Babišem, vyjde s odřenýma ušima, ale se ctí. Nedal Babišovi šanci učinit z něj obětního beránka.

To však byl jen zástupný důvod. Šéf sociální demokracie se z posledních sil pokouší z Babišových nevysvětlených eskapád medializaci učinit hlavní téma nastávajících voleb. Vsadil vše na to, že se veřejnost od Babiše odvrátí. To se brzy ukáže. Osobně tomu nevěřím.

Pokud se zabýváme myšlenkou, kdo z těchto dvou je vinen pádem vlády, pak nepochybně oba. Babišovy přešlapy už přesáhly to, co se v běžných demokraciích ještě toleruje. Oba jsou vinni tím, že dali prezidentu Zemanovi dokonalou šanci chovat se, jak on bude chtít a jak se mu bude hodit do jeho autokratických choutek: Ústava – neÚstava! To je to nejhorší, co se mohlo stát.

Řešení se nabízí několik a jsou již skloňována a omílána ze všech možných stran. Tím se nemíním příliš zabývat. Nejpravděpodobnější je varianta vládnutí vlády v demisi s premiérem, který bude jmenován výhradně v režii prezidenta. Takto ustavená vláda může svoji práci konat libovolně dlouho, třeba i do parlamentních voleb, pokud nenastanou jiné varianty. Jedno je však jisté: vláda ztratila charakter vlády, která získala podporu parlamentu. Demisí tuto podporu ztratila. Každá jiná vláda musí o tuto podporu usilovat

znovu, nebo to nechá jen tak, ale s negativními důsledky.

Formálně jsou možnosti jejího fungování neomezené, včetně legislativy a přijímání zásadních rozhodnutí. Ve skutečnosti se však o to ani nepokusí. Nic by jí neprošlo, parlament by jí nic neumožnil, pokud se ovšem sám nerozpustí. Ta možnost tu také je.

Jaké dopady bude mít tato situace na řešení problematiky soužití a s tím spojených věcí:

- Vykoupení vepřové farmy v Letech u Písku vládou se ztrácí v nedohlednu a přijde opět na řadu až s příští, řádně zvolenou vládou. To v tom lepším případě.
- Převod bývalých koncentračních táborů v Hodoníně u Kunštátu a v Letech u Písku do správy Muzea romské kultury je tím rovněž přinejmenším diskutabilní, byť tento akt byl již připraven poměrně slušně a nemuselo by i vládě v demisi, případně úřednické vládě, činit nepřekonatelné překážky toto dovést do konce.
- Nepodaří se zřejmě přijmout ve Sněmovně zákon o sociálním bydlení, který byl velmi potřebný. Pokud se to nestane nyní, dojde k jeho odsunu na léta, pokud vůbec. To je dost špatná zpráva o fungování demokracie a nastolování rovnosti v této zemi.
- Rada vlády pro záležitosti Romů bude mít za svého předsedu ministra v demisi. To značně omezuje jeho možnosti v naplňování dílčích kroků programu integrace Romů do společnosti. Není vyloučeno ani rozpuštění této Rady. Rady stojí a padají vždy s vládou.
- Mnoho dílčích záležitostí, které probíhají v řešení mezi rezorty, bude limitováno, stejně tak jako aktivita mnohých pracovníků v těchto pozicích a úřadech. O tom se normálně smrtelník nic nedoví, ale tak to bude. Je to svým způsobem jakési „ochromení“ funkce státu. Toto všechno by si měli voliči v nastávajících parlamentních volbách uvědomit a dát svůj has těm,

kteří je nejistot tohoto druhu zbaví. Nezapomeňme, že takový stav v politice je důsledkem mnoha a mnoha dalších událostí, ke kterým nedošlo právě nyní, ale již dříve, a ve kterých nehrál zrovna tu nejlepší roli moudrého otce prezident Zeman a jeho ohýbání Ústavy. I to by pozorný volič měl osvědčit v blížícím se referendu volby prezidenta. Vzpomeňme na „Lánský puč“ a dosti početnou kavalérii páté kolony v řadách sociální demokracie. Chudák Sobotka, dalo by se skoro říci. Pravděpodobně to byl důvod, proč právě tehdy nevystoupil nastupující premiér zásadově proti koalici s Andrejem Babišem, protože měl plné ruce práce s udržením svého postu. Pochopení ano, omluva ne! V každém případě se asi nemáme na co těšit, ale bude to dobrodružství.

Poznámka: V okamžiku, kdy jsem tento článek napsal, je známa změna v tom smyslu, že přece jen premiér demisi nepodá. Naše vysvětlení této situace v jiném článku nazvaném „Zeman opět osvědčil své nízké pudy“. Přesto negativní dopady, na které v tomto článku upozorňuji, jsou stále aktuální už jen proto, že stávající vláda, byť i přežije do konce volebního období, bude mít jiné starosti, než ty, na něž upozorňuji. Nehledě na to, že následující vývoj je ve hvězdách. Například prezident nepřipustí odvolání Babiše, stejně tak jako je nejasné, jak se zachová celé hnutí ANO jako stále koaliční vládní partner. To může vyvolat další vládní, a možná i parlamentní otřes.

Karel Holomek

„Tento článek autor napsal v okamžiku hrozby demise, která se v zápětí neuskutečnila. Přesto si článek uchovává jistou míru autentičnosti a ukazuje, jaké negativní důsledky by demise mohla mít. Následující vládní krize tyto důsledky poněkud omezila, avšak zcela neodstranila. Tato omezení mohou stále platit, byť v mírnější formě. Proto redakce článek ponechává v původním znění.“

V Praze i v Brně proti Babišovi demonstrovaly tisíce!

Dokončení ze str. 1
lem, mimo jiné o tématu článku proti politickým konkurentům.

Zatímco v Praze vyšlo do centra města 30 000 rozzlobených občanů, na brněnskou demonstraci proti ministru financí a předsedovi hnutí ANO Andreji Babišovi, podle odhadu Romano hangos, přišlo zhruba 3 500 lidí. Brňané měli opět vtipné plakáty, na kterých poslali „Babiše a Miloše do koše“, oznámili, že „Ústava není toaletní papír“ a vyřkli svoji nechuť k legendárním „babišovským koblihám“. Atmosféra na Náměstí svobody byla mírumilovná a příjemná. Spolu s gádži demonstrovali i Romové, kterým se Babiš prostě nelíbí. Na otázku: „Proč?“, odpověděli: „Proto…“, že je to hajzl“. Tento pocit měli nejen Romové, ale i ostatní účastníci demonstrace.

Mezi protestujícími byli lidé všech etnických skupin a generací. Vesměs je všechny spojovala občanská odpovědnost za demokratické zřízení a strach ze ztráty svobod vydobytých po pádu socialis-

mu. „Nelíbí se mi, že od pádu komunismu máme před očima pořád stejné politiky. Jsou jako klišéta, která se přisála k arterii a nechtějí pustit moc,“ řekl pan Jiří z Brna. „On říká (*Babiš pozn. redakce*), že neodejde z funkce. Jak neodejde? Když neodejde on, my ho odejdeme. Budeme demonstrovat tak dlouho, dokud se ten egocentrický pitomec nezesměšní úplně a nevzdá to,“ vyjádřila svoji rozhodnost mladá Brňáčka Nikola.

„Teď je ta příležitost, kdy můžeme říci ne. Je to věc, která nás nemůže nechat klidnými,“ uvedl senátor Kantor. „V současné době se lež oficiálně stává pravdou. My jedíní s tím můžeme něco udělat,“ doplnil a vyzval lidi, aby na to mysleli především u voleb. Lidé během olomoucké akce podepisovali také petici Strany zelených za dodržování Ústavy České republiky.

„Jsme odhodláni s velkou částí kolegů podat ústavní žalobu na prezidenta, pokud se vyčerpají všech-

ny prostředky,“ řekl v projevu v Českých Budějovicích senátor Jiří Šesták. „Je to ta nejkrajnější možnost, ale bude muset být využita na obranu demokracie, když nebude možné jinak,“ dodal.

V Plzni se sešly dvě až tři stovky demonstrantů, také tam měli většinou transparenty s podobiznou ministra financí s parafrázemi sloganů hnutí ANO. Několik účastníků drželo rozvinutý plakát s nápisem: „Ústava není toaletní papír,“ nebo nápisy odkazující na Babišův zlidovělý výrok „Sorry jako“.

Proti Zemanovi byla akce zaměřena kvůli jeho chování při jednání s premiérem Sobotkou, v němž se oba politici střetli kvůli demisi vlády, kterou původně předseda vlády oznámil. K Zemanovi ale demisi nepřivezl a přišel s hlavou státu konzultovat politickou situaci. Nakonec Sobotka prezidentovi navrhl odvolání Babiše z funkce. Zeman zatím Babiše neodvolal.

Sabir Agalarov

Anketní otázka

Kde je dnes romská hudba a jaké jsou možnosti uplatnění pro romské muzikanty v současném hudebním průmyslu?

Emil Miko, ČR – Rokycany
(člen skupiny Kale)

Ehin oda dost pharo te pisinel pal kaja lavutariko tema. Soske le romanen banden nadikhas andre televizia, abo našunas andro radios? Sem oda ehin but loko upre te avel, soske... Andre kaja čechiko spoločnosť hin o Roma pre oda avkes, sar pro čačipen the hine. O gadže amaro bašaviben the o giľavipen nakamen te udžanel, na hoj bi pes lenge na pačisaľolas, aľe phenava oda jekhe laveha, avkes sar oda hin. Nakamen! Aľe na savore gadže, bo te vakerena gadžeha, so hino lavutaris, ta jov amen ačafaľa u phenela, kaj maškar o romane lavutara hin the virtuoza. Ehin oda avkes, sar savoreha andre kaja rasticko republika u namušinel te džal čak pal o bašaviben. Gondol'nav mange, hoj džal pal savore problemi, so kikedel le Romen, the kija soste amen o gadže nadomukhen. La televiziah a oda hin avkes, sar the le radioha. Džanav pal soste vakerav, bo korkoro oda zadžd'iľom pre peskeri cipa. Jekh ideos amen denas maj furtom andre televizia, but manuša amen dikhenas, džanenenas amendar, u avkes oda has the le radioha. Pal'is sar imar samas but andre televizia, the andro radios, ta o gadže chudle te pisinel o ľila, hoj angla amende preačhena te dikhel pre televizia the preačhena te šunel o radios. Avkes amenge has phendo le producentostar: „Kdo se má dívat na ty černý huby.“ Vaš kada takoj amen scirdle, hoj te na našaven peskere posluchačen le d'ivaken. Gondol'nav, hoj mek jekh dženo abo duj džene našľona andre koja televizia, aľe buter romane bandi pes nachuden, u šaj aven svetika virtuoza. O gadže nakamen te dikhel pro Roma u mek andre televizia. Ehin oda baro zijand, bo akana maškar amende hin čačes svetika lavutara, so šaj prianen le gadženge šukar zažitkos the šukar „umělecký dojem“, sar phenen o gadže. Vaš ada sam došale the amen, savore o Roma. Imar pal e revolucia kaml'am te zathovel amari romaňi svetiko lavutariko agentura, u šaj pes reprezentind'am amen korkore o Roma. Šaj kerďam imar buter veca savore, u na pes te halasinel, the te zavizinel jekh avreske.

Psát o romské hudbě je zodpovědné, obsahuje mnoho pohledů a je to svým způsobem dost náročné téma. Ale proč nejsou romští hudebníci vidět v televizi a slyšet v rádiích, tak na to mohu odpovědět hned. V české společnosti jsou Romové na tom tak, jak jsou – špatně. Český hudební byznys nechce Romy, ale to není tím, že by se mu romská hudba nelíbila. Řeknu to jednoduše, tak jak to vidím já. Nechce nás, protože si to většinová společnost nepřeje. Ale nejedná se o všechny Čechy. Mnoho českých muzikantů uznává naši hudbu, rozumí jí a říkají, že mezi Romy jsou hudební virtuózní umělci. Co se ale týče Romů, tak je to tak, jak se všim v této rasistické společnosti a nejde jen o romskou hudbu. Myslím si, že rasismus má podíl na romské problematice všeobecně tím, že společnost nás nepřijímá. Toto se vztahuje i na televizi a rádia. Víím, o čem mluvím, ten problém jsem zažil sám na vlastní kůži. Byly časy, že jsme byli v televizích často, hodně lidí nás vidělo, věděli o nás a rádia nás také vysílala. Potom, když už jsme byli v médiích pravidelně, tak Češi začali psát stížnosti, že kvůli nám přestanou sledovat TV i rozhlas. Náš producent nám tyto stížnosti prodával a většinou zněly takto: „Kdo se má dívat na ty černý huby.“ Proto nás hned stáhli z médií, aby nepřišli o sledovanost, o své diváky a posluchače. Myslím si, že jeden nebo dva Romové se v TV přehlédnou, ale romské hudební skupiny, ty se tam vůbec nedostanou, i kdyby to byli světoví umělci. Češi se nechťejí dívat na Romy a už vůbec ne doma v televizi. Je to velká škoda nejen pro nás, ale i pro televizi a rozhlas. Dnes jsou mezi Romy opravdoví umělci a světoví hudebníci, kteří by přinesli médiím prospěch i změnu a divákům i posluchačům nové zážitky virtuosity a uměleckých přednesů. Ale na tom máme vinu i my Romové. Hned po revoluci jsme si měli založit naši uměleckou světovou hudební agenturu, a mohli jsme se prezentovat my sami Romové. Mohli jsme všichni už udělat toho víc, a ne se hádat mezi sebou a závidět jeden druhému.

Jan Kandrác, ČR – Ostrava
(člen hudební skupiny Mercedes)

Kapel v Čechách máme hodně, ale myslím si, že na vystoupení v TV a dalších médiích není vhodných asi 90% skupin. Důvod asi známe všichni, ale málokdo si to dovoli říct. Takže můj názor je, že ta pravá romská hudba, kde bylo srdce, rutina a umění, už dávno zanikla. Dnes je vše jen o komerci a o penězích. Dnes už umění, rutinu a srdce nahrazují klávesy Yamaha – samohrajky. Tento technický zázrak nahradí všechny muzikanty, a to je pomůcka pro hudební laiky, kterým stačí umět hrát jen ve dvou stupnicích. Třeba A mol a C dur a potom jim knoflík transpozice umožní hrát ve všech tóninách a přidávat aranžmá i hudební nástroje. Samozřejmě, že živnou půdou jsou pro ně i dnešní posluchači. Mladí i starí Romové v nich hned vidí profíky, legendy a hudební mistry. Laikům se zvedá jejich sebevědomí a už si myslí, že jsou umělci, že mohou kon-

kurovat věhlasným romským hudebním osobnostem. Kvalitní muzice nerozumí ani ji nedokážou vytvořit a o romských hudebních osobnostech tvrdí, že jsou to obehnaný starý nemětelové. Je to troufalost neználků, šumařů a laiků. Myslím, že právě tito lidé ničí naši romskou kulturu. Jejich vinou klesá úroveň romské hudby, i jejich vinou nemají média o romskou hudbu zájem.

Jan Kavur, ČR – Praha

Můj názor na dnešní romskou hudbu je velmi záporný. Jsem Rom a naši hudbu mám velice rád, ale u muzikantů pořad hledám tu romskou harmonii a elán, což na 95% českým nebo slovenským kapelám chybí. Jenom porovnejte s kapelami ze zahraničí. Slyšel jsem hrát i Čechy romskou muziku takovým stylem, že to bylo k nevíře. Hráli moc dobře. Bohužel dnešní mladí romští muzikanti už nemají vzory, ani od koho se učit. Taky se učit nechťejí, tak hrají jednoduchou muziku. Nedokážou zahrát naše táhlé písně, halgáta. Neznají harmonii, ani vedení, tak si tyto písně upraví do tanečního stylu, a tím poníží původní klasická umělecká díla v hudební atrapy. To samé dělají i s tradičními romskými čardáši. Hrával jsem i v zahraničí a tam naše tradiční folklorní muzika byla žádaná. Jedině tradiční cimbálová hudba, nebo universální muzika, ale musí to hrát rutiněři, muzikanti, ne klávesy – samohrajky. To je to, co televize chce od Romů slyšet. Příklad, jako jsou Cigánský diabły ze Slovenska. Nikdy jsem neviděl, neslyšel, že by někdo z dnešních klávesových kapel koncertoval na věhlasných pódiích nebo měl koncert v TV.

Ignác Rácz, Polsko – Wiskitki

Doporučuji navštívit náš mezinárodní festival písní a romské kultury v Polsku ve městě Ciechocink. Náš festival chce zachovat romské tradice a proto si i vybírá účinkující, kteří hrají jen tradiční romskou muziku. Festival nemá zájem o jazz nebo jiné formy moderní muziky. Festival preferuje i romský jazyk, účinkujícím kladé podmínky, aby zpívali ve svém rodném jazyce a vyžaduje po nich i romské kroje. Tímto ale nebráníme Romům hrát jinou muziku. Ať každý hraje, co se mu líbí, ale jestliže vystupuje na romské zábavě nebo romském festivalu, tak by měl hrát a zpívat romsky!

Tibor Pokorný, Slovensko – Poprad

Berme si príklad od Rumunov. Ich hudba je moderná a zároveň naväzuje na tradície. Je originálna, nikoho nenapodobňujú, sú inovatívni. Ich muzika má všetko, čo my nemáme, alebo lepšie povedané, čo sme stratili. Musíme sa vrátiť ku svojim koreňom a tradícii v hudbe. O čom hovorím, je jasne počuť v rumunskej hudbe. Oni pretavili svoju hudbu s najmodernejšími prvkami, ktoré vo svete bežia. Vytvorili si nový vlastný štýl, ale zachovali tvár starej tradičnej folklórnej muziky. Ich muzika má prvky moderných žánrov, napríklad funky, jazz, reggae. Rumuni sú príkladom mnohým Rómom, ktorí svojou vinou prišli o svoju tradičnú hudobnú kultúru.

Jaroslav Facuna, Anglie – Peterborough

Myslím, že prišla doba, keď Rómovia začínajú robiť všetky hudobné štýly a mnoho z nich sa presadzuje aj v hudobnom showbyznyse práve preto, že sa nehráva len cimbálová muzika. Rozvíjame sa a nejde to zastaviť. Možno to potrvá desiatky rokov, ale verím tomu, že Rómovia sa presadia u nás rovnako, ako aj afroamerickí umelci v Amerike. Kvalita bežných rómskych skupín klesla, ale vyrástlo tu mnoho profesionálnych umelcov. Doba sa zmenila a ľudia počúvajú niečo iné, myslím tých, čo počúvajú normálnu muziku, nie samohrajky. Je to všetko aj o komercii a reklame.

Eleonora Facchin, Švýcarsko – Zug

Kde je dnes rómska hudba? Môj názor je, že asi tam, kde ju média zaradia. No, rada by som podotkla ešte jedno na margo nás Rómov. Ak niekto uverejní svoju skladbu, alebo niekto z nás zdieľa skladbu rómskych muzikantov, tak len málokto jej vyjadrí kompliment. Ani samotní muzikanti sa moc nepodporujú, čo je teda chyba. Poviem vám ešte jednu vec: Keď môj otec vydával platne, na ktorých je plno jeho úžasnej tvorby – rómskych čardášov a halgátov a aj serenád a fantastických muzikantov zvučných men z Budapešti, tak Rómovia tie platne nekupovali. Je smutné, že romská hudba, ktorá je jednou z najkrajších, sa nedá vypočúť ani v rádiu ani v televízii. Nevieť, či existuje nejaká rómska asociácia muzikantov, ktorá by mala hájiť ich záujmy. Ak nie, mám zato, že ak mladší muzikanti sa neangažujú v presadení kvalitnej rómskej hudby, tak neostáva nič iné, len to, že tí skúsenejší muzikanti, ktorí si pamätajú časy, keď naša muzika znela v každej kaviarni, tak jedine oni by ju mohli zachrániť.

Jitka Ferková, ČR – Cheb

Pravá a umělecká romská hudba se pomalu a jistě vytrácí – nahrazuje ji hudba umělá – a to naši hudbu kazí. Romské lidové hudební nástroje jako je cimbál, kontrabas, harmonika v rukou mladých romských muzikantů už neuvídíte. Vše nahradili jen jedním hudebním nástrojem – elektronickými varhany, které dokážou hrát za všechny muzikanty. A proto si i myslím, že se dnešní romští muzikanti moc neuplatní a zvláště ti mladí. Romská hudba má své umělecké kořeny v minulosti, a naši romští umělci se v médiích s touto muzikou i proslavili. A většina z nich jsou stále dodnes populární a už jen tím, že měli hudební uměleckou školu, a to dnešní mladí romští muzikanti nemají. A tak nejsou ani jako hudebníci a muzikanti uznávání. Najde se pár romských talentů, a když jim je dána šance – tak se vypracují ke slávě, ale to nestačí k celkové slávě a vyzdvížení romské hudební kultury. Romové se musí zdokonalovat, mít svá hudební studia, atd. Dnes existuje rozhlasová stanice, kde vysílají pořad: O Roma vakeren! Tam je slyšet romská muzika. Takže, když budou romští muzikanti mít umělecké uznání – pak budou uznáni ve všech směrech, a hlavně se dokáží uplatnit v hudbě jako jiní umělci.

Dáša Harang, Kanada – Canmore

Kde je naše hudba? Myslím si, že se zachová už jen ve vzpomínkách. Romové se uplatnit mohou, ale pouze kvalitní muzikou, moderní vlnou popu a romskou akustickou folklorní hudbou. Vzhledem k tomu, že generace lidí, kteří byli nositeli tohoto žánru, už vymřeli, tak je už jen málo lidí, kteří hrají cimbálovku. Jsou to umělci, po kterých je velká poptávka a tito hudebníci se muzikou i živí. Co se týče moderní muziky, tak jen málo Romům se povedlo dostat do povědomí posluchačů všeobecně. Romská kultura ovlivňuje jejich písňovou tvorbu i muziku a v české společnosti se to moc nenosí. Ale dobrá reklama prodává i muziku o ničem.

Petr Máček, ČR – Brno

Mně se zdá, že tady u nás je zažité až příliš, že lidová romská hudba je hudba slovenského a maďarského typu. Přiznám se, že to mi úplně neseď. Mám rád gypsy jazz a různé gypsy hudební fúze. Já osobně bych byl rád, kdyby se Romové více hlásili ke svojí dávnější kultuře, než k té slovenské, poměrně mladé. Romská hudba na Balkánu mi přijde jaksi více plná života a romského temperamentu. Romové prošli mnoho zemí a mnoho kultur, a tak mají z čeho čerpat, když se podívají trochu dál do minulosti než na Slovensko. Takže pokud v budoucnu budou Romové čerpat z celého svého historického potenciálu, věřím, že nejedna romská kapela zazáří na hudebním hvězdném nebi. (Ale to je spíš pohled zvenku.)

Lýdia Kotlárová, Slovensko – Topoľčany

K téme rómska hudba a média – rádia, alebo TV, by som napísala pár slov, ako to vidím ja. Čo sa týka slovenských médií, si myslím, že idú viac v ústrety rómskym hudobníkom, alebo spevákom, ako v Čechách. Napr. súkromná TV Markíza dáva možnosť pravidelne účinkovať v programoch ako je Teleráno. Tento program beží pravidelne aj na ČT1, ale tam som ešte nemala možnosť vidieť, že by dali možnosť vystúpiť, alebo prezentovať sa rómskym kapelám alebo spevákom. Je to dosť obmedzené a mám dojem, že je to aj tým, že títo rómski hudobníci, alebo speváci, sú málo pribojní, nedajú o sebe vedieť týmto médiám, že by mali záujem sa takto prezentovať. Pritom je tam dosť výborných hudobníkov, spevákov, alebo celkovo kapiel. Samozrejme, že by to mali byť Rómovia, ktorí majú čo ponúknuť a oslovíť aj väčšinovú spoločnosť. Určite to nebudú hudobníci z východného Slovenska, alebo aj z Čiech, ktorí nemajú nič spoločné s umením, alebo s romskou kultúrou, hoci tento štýl romského popu je populárny u bežných Rómov. Dala by som teraz do popredia nové hudobné štúdio Amaro Rekords v Brne, kde sa pravidelne stretávajú výborní hudobníci zvučných mien, aby pod ich záštitou vybrali, alebo dávali dokopy dobrých hudobníkov, spevákov, nové talenty a aby žiadali média o ich prezentovanie a zároveň aj o viac programov o Rómoch celkovo. Samozrejme, nebude to ľahké, vieme, aký prístup majú k nám Rómom, ale za pokus to stojí, predsa nie všetci z väčšinovej spoločnosti sú rasisti, to by sme im ublížili. Musíme ovšem aj my, ako Rómovia, dbať o to, aby sme im ponúkli niečo, čo je kvalitné, čo by ich oslovilo a zároveň by to prezentovalo aj našu rómsku kultúru...

Připravil Gejza Horváth

Chcete přispívat na naše anketní stránky? Ozvěte se šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com

Brnox mezi Hrabalem a Troškou

Když na konci loňského roku vyšel Průvodce brněnským Bronxem Kateřiny Šedé, těšila jsem se na něj. Dala jsem si ho pod stromeček. Tehdy jsem netušila, jak velkou lavinu Brnox spustí. Teď jsem byla vyzvána, abych se ke knize, která nedávno získala Magnesii Literu a budí velké emoce nejen v Brně, vyjádřila také. Lavina jede a i proto tento komentář píšu a bude osobní.

Jako mnoho jiných, kteří v lokalitě bydlí, jsem i já absolvovala rozhovor s Kateřinou Šedou a Alešem Palánem. S Kateřinou jsme navíc byly v častějším kontaktu, posílala jsem jí tipy na jednotlivé trasy, probíraly jsme lokalitu na komentované procházce v rámci festivalu Meeting Brno nebo spolu sháněly romské účinkující do pořadu Ano, šéfe, který se natáčel v restauraci v lokalitě.

Když jsem Průvodce dostala do ruky a pročítala, některé mikros scénky, jimiž je protkán, jsem už znala z Kateřinina Facebooku. Vyznačovaly se specifickou situační komikou a někdy mě i bavily. Co ale dobře fungovalo na sociální síti, kterou vystihuje zkratka a rychlost první reakce, to v knize nemělo stejný efekt. Byla jsem trochu zaskočená.

Jednotlivé trasy popisující lokalitu, kde jsem doma a kterou mám ráda, tam sice byly, našla jsem i zajímavé texty a nové informace. Jiným částem jsem ale nerozuměla a udivilo mě, že knize dominovaly tzv. uliční sběry, útržky konverzací často působící spíš, že se baví na účet těch, se kterými je komunikováno.

Bylo to jako sledovat Menzelovy filmy podle Hrabalových novel, do kterých někdo sestříhal scény z filmů Zdeňka Trošky. Lidé se zde jako postavičky mění z autentických na karikované, křehkost střídá vulgarita. Byla jsem zmatená a asi i proto začala sledovat pozorně debatu kolem Průvodce, přestože mě více zaměstnával blížící se příchod druhého potomka.

Do vášnivých debat na Facebooku jsem se pustila jen jednou s potřebou sdílet vlastní zkušenost. Kateřina byla z více stran nařčena z rasismu, označena za etnobyznysmenku nebo vypočítavou marketingovou potvoru, která Průvodce napsala „gádžům po chuti.“ Já ji ale poznala jako umělkyni s odlišnou perspektivou vidění světa a s chutí poznat lokalitu i lidi v ní. Co se pozkazilo?

Kateřina věnovala Bronxu několik let života, ale taktéž Bronx věnoval těch několik let jí. Obyvatelé lokality, s nimiž mluvila, jsou většinou právě Romové, za kterými už roky chodí výzkumníci, studenti, novináři i umělci a ptají se na jejich život i leccos dalšího. Často s naivním očekáváním, že jim Romové budou věnovat svůj čas, energii i kus sebe zkrátka jen tak, protože je přece super, že o ně má někdo zájem. Všichni tito lidé přijdou a odejdou, tak jako Kateřina Šedá. Pomínou to, že výstupy výzkumů, diplomek nebo v zahraničí realizovaných uměleckých projektů se k Romům a jejich starostem už zpátky nedostanou. Co chci říct, je to, že Romové v Bronxu jsou zvyklí, že se jich stále někdo na něco ptá a naučili se žít pod drobnohledem pozornosti tak, jako umí žít s vědomím neustálé vnější xenofobie. Stávají se objekty, někdy odborného zájmu, jindy zvědavosti, každopádně vzhledem k rostoucímu zájmu o lokalitu samotnou často hraničícího až s pozorováním zvířat v zoo. Kritika Průvodce z tohoto pohledu nevychází z potřeby upravovat nebo vylepšovat jejich obraz do korektní podoby. Je o chybějící pokore v přístupu k lidem, kteří jsou stále objektem zájmu a žijí s frustrací, že ať dělají, co chtějí, jejich životy se nemění k lepšímu.

Schopnost tomu porozumět nebo si ten pocit vůbec představit je hra-

niční čarou kulturní propasti, která mezi Romy a mnoha lidmi z majority věží.

Chápu proto, proč Romové etou Průvodce jako urážlivého, neuctivého a vulgárního, přestože nepochybují, že záměr autorky to nebyl. Proč mají pocit, že za čas a energii, kterou někomu věnovali, dostávají to, co vždycky. Nic nebo ještě hůř. Magnesia Litera, prestižní literární cena, kterou pak Průvodce získal, jako by v očích většiny Romů definitivně potvrdila staletí trvající nespravedlnost a legitimizovala znova gádžovský výsměch. Z Průvodce lokalitou se stal pamflet vržený jim do tváře.

Chápu tento pocit a místy ho i sdílím. Je trochu smutné, že to nedokáže pochopit Kateřina a její tým a mnoho příznivců Průvodce. Nutno podotknout, že stejně tak smutné jsou některé nevybíravé útoky na její adresu, které demonizují ji i její záměry a jichž jsem byla na Facebooku svědkem (především od lidí, kteří Průvodce nečetli a autorku neznají).

Jak to shrnout? Kateřina Šedá nenapsala učebnici, v Průvodci prezentuje svůj pohled na lokalitu, do které byla pozvána organizátory Ghettofestu ve snaze otevřít Bronx světu. Předvídáme, že kniha potvrzuje stereotypy a někdy se to určitě děje. Na druhou stranu, nechme řečeno s Umbertem Ecem dílo otevřené a každého čtenáře, ať rozhod-

ne sám, co si o Bronxu a jeho obyvatelích bude myslet. Přestože je romské – a co se týče kritik nejen romské – rozhořčení z podoby Průvodce Bronxem pochopitelné, vypovídá ze všeho nejvíce o frustraci z kulturní bariéry ležící mezi námi

a těmi, kteří ho stvořili a které baví. Lavina, již spustil, ukazuje, že to nejdůležitější, čemu se potřebujeme věnovat, je právě tahle debata a naše vzájemné (ne)pochopení.

Alica Sigmund Heráková
foto: Martin Hlavica

Parno Gras: Za každou fotografií je nějaký příběh

V Muzeu romské kultury byla zahájena výstava fotografií Romů Nihada Nina Pušiji. Bosenský fotograf se celý život zaměřuje na dokumentární a portrétní fotografii. Jak sám uvádí, jeho cílem je zachytit romskou identitu v Berlíně. „Používám všechny prostředky, abych docílil svého výsledku,“ říká fotograf.

Výstava Nihada Nina Pušiji, na kterou jsme byli exkluzivně pozváni ještě dřív, než byla oficiálně zahájena, působí „neučesaným“ dojmem. Zdá se, že nemá rád, jednotnou stylistiku ani příběh. Každá fotografie vypráví svůj vlastní život. Černobílá fotografie střídá barevnou, realistický portrét se mísí

s pop-artovou brykoláží z „cikánských omáček, salátů a klobás“. Celkově výstava působí intelektuálním a zároveň nenuceným dojmem a má svoji jedinečnou náladu.

„Zaměřuji se na romskou populaci v Německu a Evropě a na osobní příběhy. Fotografie jednotlivců, které jsem pořídil během posledních dvaceti let, se staly unikátními dokumenty,“ píše o své výstavě Parno Gras (Bílý Kůň) Nihad Nino Pušija. Výstava má v sobě i politický podtext vycházející ze společenských poměrů v Berlíně, který je symbolem současného procesu společenského rozpadu a zároveň propojení.

V Brně chce Nihad Nino Pušija uspořádat dva fotografické workshopy pro mladé lidi. „Velice rád pracuji s mladými lidmi. Jsou mnohem tvárnější a nadějnější než dospělí. Mám od mladých skvělou zpětnou vazbu. Mým úkolem není naučit lidi fotit, to dnes umí s iPhone každý, ale naučit je čist vyfocenou informaci. Čili technika mě nezajímá. Zajímá mě skutečnost, že fotografie je manipulativní prostředek sdělování informace a mladí lidé se musí naučit orientovat ve všudepřítomných obrazech. Za každou mou fotografii je nějaký příběh. V tom je hlavní hodnota výstavy,“ řekl Pušija. **Sabir Agalarov**
foto: Nihad Nino Pušija

Šestý Ghettofest – Básníci v káznici, hudba, divadlo i tanec

Brněnský pouliční festival Ghettofest se v místním kontextu stal již stálicí ohlašující příchod léta a programově usilující o bourání předsudků, otevření lokality v okolí Cejlu a propojování všech lidí bez rozdílu. V letošním roce přesto změni tvář a kvůli uzavírce ulice Francouzská proběhne převážně v parku Hvězdíčka, v prostorách bývalé káznice na Cejlu nebo v Muzeu romské kultury. V pořadí již 6. ročník je naplánován na sobotu 10. června a nabídne hudební i gastronomické zážitky. Návštěvníci nebudou navzdory prostorovému omezení ochuzeni: nově přibude literární čtení tematicky zaměřené na literaturu politických vězňů a menšin, silnější měrou pak dojde také k zapojení místních obyvatel, především v průběhu tanečních, hudebních a divadelních představení. V rámci vlastní stage se představí nahrávací studio Amaro Records, jsou připraveny dvě diskuse a také program pro nejmenší návštěvníky. Cílem brněnského multižánrového festivalu Ghettofest je každoročně otevřít vyloučenou lokalitu v oblasti mezi ulicemi Bratislavská a Hvězdová návštěvníkům bez ohledu na jejich věk, pohlaví nebo etnicitu a umožnit jim společně prožít den strávený v pozitivní festivalové atmosféře. Organizátorům nejde ale pouze o společné sdílení prostoru, „demýtyzování“ místa a jednorázový prožitek, ale také o dlouhodobější uvažování nad směřováním prostoru, pro který se automaticky vžila negativní kono-

tace v podobě sousloví „brněnský Bronx“. Součástí programu, jehož těžiště se letos kvůli uzavírce ulice Francouzská přemístí z Hvězdové a z Bratislavské do parku Hvězdíčka, tak nebude jen hudební produkce, ale také reflexe současného dění v lokalitě a přímé zapojení místních obyvatel. Návštěvníky čekají hned dvě tematicky zaměřené diskuse, z nichž první, s názvem Romská stopa, bude věnována osobnosti známého brněnského primáše Eugena Horvátha, přejmenování parku Hvězdíčka po jeho osobnosti, a obecněji práci s romskou pamětí, druhá, s názvem Nové sousedství, pak bude orientována na budoucnost celé oblasti a měla by být úvodem k dlouhodobějšímu hledání vize lokality. Místní obyvatelé se zapojí především v průběhu hudební a taneční programové linie: nově vznikne stage nahrávacího studia Amaro Records, v rámci níž zahrají skupiny místních a bude zde možné také jamovat. „Zapojení místních je pro nás velkou výzvou a jsme rádi, že se nám podařilo oslovit právě Amaro Records. Letos bude festival menší, ale koncentrovanější a intenzivnější, o to více zaměřený právě na obyvatele lokality. Nově také připravujeme dramaturgickou linku Básníci v káznici,“ uvedl hlavní manažer a spoluzakladatel festivalu Zdeněk Raiser. Druhou hudební stage pak zaplní hudební skupiny jako Vložte kočku, Iszek Baraque Band, Debbi Love nebo Meluzína. Jako každý

rok se zapojí taneční skupina mladých romských tanečníků Merci a vlastní nabitý program připravuje Muzeum romské kultury. Jeho součástí budou komentované prohlídky nebo akce pro děti, podobně přispěje svým zapojením také brněnská organizace DROM. Představí se také několik divadel: připravena je inscenace Kouzelné housličky v režii Lindy Keprtové, nazkoušená dětmi, které před rokem sklidily nemalý úspěch s dětskou operou Brundibár z ghetta. Divadelní program zajistí také brněnské divadlo pro děti a mládež Polárka – jeho lektori připraví divadelní dílny pro děti, které proběhnou v parku Hvězdíčka a herecký soubor nazkouší a předvede site-specific představení v budově káznice, Divadlo Líšeň uvede hravou divadelní produkci Figurkov. Naprostou letošní novinkou pak bude programová linie pod zastřešujícím názvem Básníci v káznici probíhající v prostorách bývalé káznice na Cejlu. Naplánováno je čtení z knihy o romském partyzánu Josefu Serinkovi nebo četba pamětí politických vězňů, včetně těch, kteří byli v prostorách brněnské káznice sami vězněni. Podobně jako předchozí ročníky se zapojí také Knihovna Jiřího Mahena nebo nai-ff, který připravuje promítání dokumentu věnovaného sociálním problémům místních. Festival jako každý rok organizuje spolek Triptaka ve spolupráci s dalšími organizacemi, vstupné je zdarma.

Zdeněk Raiser

Festival Khamoro je opět tady...

Už po devatenácté míří do české metropole nejznámější a největší romský festival na světě. Khamoro se bude konat od neděle 28. května do soboty 3. června a stejně jako v předchozích letech nabídne širo-

kou škálu kulturních akcí. Letos se mají milovníci současné hudby, světově uznávaného Gypsy Jazzu a tradiční romské hudby opravdu na co těšit. Festival na cestě od zrození až po současnost organi-

zuje Slovo 21 a Studio Production Saga. Záštitu převzali ministr kultury Daniel Herman a primátorka hl. m. Prahy Adriana Krnáčová.

text a foto: Khamoro.cz

Vakeras romanes

bašaviben	hudba
lavuta	housle
vonos	smyčec
lavutaris	houslista, hudebník
brača	viola
bugova	basa
cimbalma	cimbál
klaneta	klarinet
primašis	primáš
romane giľa	romské písně
romaňi banda	romská kapela
hirešno lavutaris	mistr houslista
So Rom, oda lavutaris.	Co Rom, to hudebník.
te bašavel	hrát
te khelel	tancovat
te giľavel	zpívat
Bašav mange miri giľi.	Zahraj mi mou píseň.
halgatovos	halgát, smutná pomalá tradiční píseň
khel'iben	tanec
čapašis	tradiční olašský tanec
Kaj šund'ol e giľi, odoj mištes.	Tam, kde je slyšet píseň, tam je dobře.
Choc som bokhalo, giľavav mange,	I když jsem hladový, zpívám si.
The lavutariske o goja bašaven bokhatar.	I hudebník má někdy hlad.
Jan Horváth	

Romská hudba

Když Pán Bůh rozdával moudro a bohatství, tak nám Romům nenadělil vlastní zem ani žádné velké majetky. Dal nám do vínku schopnost bavit druhé, umění hudby. Romská hudba po staletí přinášela a dodnes přináší všem na zeměkouli krásu a umění vyjádřené v našich písních. Romská písnička nás provází od narození až po smrt. Narodil-li se chlapec, rodiče mu dávali do peřinky smyčec nebo housle, aby se stal dobrým muzikantem. Dívka rostla s písničkou. Nebylo rodiny, kde by alespoň jeden její člen nehrál na nějaký hudební nástroj. V osmnáctém a devatenáctém století v tehdejšímu Uhersku výhradně romské kapely hrávaly na různých slavnostech a obřadech. Vystupovaly i na císařském dvoře. Romové neznali not zvládají zahrát cokoliv. Staré romské přísloví říká: „Romové hrají ze srdce, gadžové za peníze.“ Jak je tomu dnes? Situace je jiná, mnohé se změnilo, máme spoustu profesionálních kapel a muzikantů, vynikajících sólistů a zpěváků, které zná celý svět. Máme taktéž spoustu amatérských umělců, kteří díky sociálním sítím šíří své umění po celé planetě. Milujeme svou hudbu, bez ní bychom ani nemohli existovat. Je také skutečností, že mnoho mladých lidí již nehraje tradiční romskou hudbu a styl. Cimbál a housle nahradily klávesy, na ně zahrají cokoliv. Pořádají se taneční zábavy, které navštěvuje mnoho Romů. Vstupné na tyto akce je přemrštěné, přesto lidé ochotně a rádi utrácejí své peníze, jen aby se pobavili a zapomněli na svá trápení a starosti. A těch mají Romové nespočet.

Jan Horváth

Romano bašaviben

Sar o Del delas god'i the barvaľipen, amen le Romen nadiņas peskeri phuv aňi barvaľipen. Diņas amen avren te raďisaľol – o bašaviben. Romano bašaviben po šel berša anelas the adaďives anel šukariben, so hin andre amare giľa. Romaňi giľi amenca džal ciknovarbatar dži ko meriben. Sar uľolas čhavoro, thovelas pes leske vonos abo lavuta, te avel lačo lavutaris. E čhajori barolas la giľaha. Nahas famel'ija, kaj bi pes na bašavelas. But berša palal andro Ungriko bašavenas čak o romane bandi. Bašavenas the le thagarenge. O Roma choc nadžanenas o noti, džanenas te bašavel savoro. Sar phenel jekh romano god'aver lav: „O Rom bašavel le jilestar, o gadžo vaš o love.“ Sar oda hin adaďives? Hin aver situacija, hin but lavutara, so len prindžarel cali luma, hine hirešne lavutara. Hin amen tiž but the but bandi, so thoven pro internetos peskere giľa, ta avke len sako prindžarel. Amen igen kamas amaro bašaviben, bij'oda bi amen merahas. Hin tiž čačo, hoj but terne lavutara imar na bašaven pre cimbalma vaj pre lavuta, aľe pro varhani. Keren pes khel'ibena, upre phiren but Roma. Poťinen bare love vaš oda, hoj šaj khelen, giľavkeren u pobisteren pre peskere dukha. U paľan, hoj le Romen hin pherdo dukha.

Jan Horváth

Milan Kroka: Na Khamoro se opět moc těším

Skladatel, zpěvák, kytarista, klávesák. Je jedním z nejzajímavějších romských muzikantů současnosti. Za svou dosavadní kariéru spolupracoval s kapelami a umělci jako jsou Ida Kelarová a Romano Rat, Věra Bílá a Kale, Gitans, Mezcla Orquesta, Kmet'oband, Connection, Triny, Ben Christovao, V.I.P. Band Zdeňka Lázoka, Dorky Park Company – Berlín a s mnoha dalšími. V roce 2012 založil svůj projekt pod názvem Milan Kroka – Live band.

V exkluzivním rozhovoru na téma současná romská hudba vám zcela upřímně prozradí svůj názor na to, jak vnímá hudební průmysl v České republice.

Kde je dnes romská hudba?

Romská hudba je dnes díky bohu o trochu dál, nežli byla před X lety. Dnes už můžeme slyšet od některých romských interpretů žánry jako jsou R'n'B, funky, soul, gipsy latino, world music apod. A to vše na profesionální a kvalitní úrovni, a to je posun v naší kultuře sám o sobě. Tak jako už dnes máme romské studenty na konzervatoři a dokonce romské studenty na JAMU a dokonce až na Berkley v USA. To je nová generace a naše reprezentace! Jenže smutné je, že těchto interpretů a kapel je v České republice málo a spočítáte je na jedné ruce. Ale zábavových, amatérských kapel? Jaj, tak to dvě ruce nestačí! Těch je taková spousta, že můžete sedět tři dny a noci u PC na Youtube a stále se nedopočítáte!

Jaké jsou podle vás možnosti uplatnění romských muzikantů v hudebním průmyslu?

V českém hudebním průmyslu není pro romské umělce místo. Až na pár výjimek jako je Gipsy.cz, a díky soutěži Superstar Monika Bagárová, Jan Bendig, Martina Balogová. Tito jmenovaní mohou natáčet singly, klipy, alba apod. a nemusejí se bát, že jim to žádné vydavatelství nevydá. Vydá, protože jsou na scéně českého showbyznysu a český divák prostě ví, kdo jsou. A to je ono. Jsem na ně za to moc hrdý a moc jim fandím! Takže jestli je cesta k uplatnění v hudebním průmyslu v ČR, tak ano, je. Soutěž typu Superstar apod., kde vás na každém vysílání uvidí miliony diváků. Tak už jste najednou celebrita a je jim najednou jedno, že jste Rom/ka. Takhle to je prostě v naší zemi.

Na rozdíl od Slovenska, tam je to úplně jiný svět! Tam jsou celebrity Romáci! Jako je Rytmus, Igor Kmet'ó, Anita Soul, Cigánský Diably a další. Toto všechno jsou u nich tváře showbyznysu, je to nepochopitelné... Slovensko je prostě ta pravá země, kde mají Roma prostor a Slováci jsou na ně ještě hrdí. A my Roma ještě víc! Jen tak dál. A to ani nepotřebovali Superstar a ani jiné soutěže! O to víc je to obdivuhodné.

Na trhu v České republice se nám nabízí řada romských festivalů, ne každý však končí smysluplně. Pokud se mohu vyjádřit k českým festivalům, tak je to velká kulturní bída na amatérské úrovni od organizace, techniky, až po samotné účinkující kapely, a to je prostě špatně! Tyhle festivaly by se neměly dělat! A už vůbec ne ukazo-

vat a někde prezentovat, nedej bože v TV. Ale jsou výjimky (díky bohu) a pár festivalů, které už mají profesionální úroveň, jak organizace, tak i výběrem kapel. A od takových by si měli vzít ostatní organizátoři festivalů veliký příklad! A mohu zaručit, že na jejich festivalech amatérské kapely opravdu nepotkáte ani neuslyšíte!

Pokud mohu zmínit, tak jsou to: Festival Trmice, festival Gipsy Celebration, který pořádala Ida Kelarová, a který již bohužel skončil a je to nesmírně velká škoda! Pak jsou to festivaly a různé kulturní akce, např: Mezinárodní den Romů, který pořádá romská organizace ARA ART, organizace Sdružení Romů na Moravě, která pořádá festival Django Fest v Brně. Naposled jsem si záměrně nechal organizaci Slovo 21, která pořádá celosvětový multikulturní festival Khamoro.

Khamoro patří mezi jeden z největších světových festivalů, co vy osobně očekáváte od letošního Khamora a čeho se naopak obáváte?

Mě osobně bylo ctí na festivalu Khamoro již několikrát účinkovat, tenkrát ještě s Věrou Bílou a Kale, tuším, že ročník 2007, a minulý ročník 2016 jsem účinkoval na Khamoru se svojí kapelou Milan Kroka – Live band. Moc jsme si koncert užili, i když to nebylo na GALA koncertě, ale v rámci klubové scény, byla to i tak čest. Festival Khamoro je na té nejvyšší profesionální úrovni ve všech možných směrech, díky bohu na tomto festivalu amatérskou neboli zábavovou kapelu prostě neuvidíte a neuslyšíte. Od letošního Khamora očekávám samé kvalitní kapely a spoustu hudebních zážitků, tak jako vždy. Obávám se toho, že Khamoro bude s výběrem kapel žánrově dosti podobné jako minulé ročníky. Ale stejně nakonec, je to jedno, protože je to nářez a já si vždy přijdu na své! Nejvíce se však těším na gipsy jazz.

Takže pokud někdo může reprezentovat romskou kulturu na profesionální úrovni, tak jsou to právě

tyto jmenované organizace! A mě bylo velkou ctí na jejich festivalech s kapelou účinkovat.

Zajímala by mě vaše kritika na neprofesionální provozování hudby. Víme, vidíme a slyšíme i to, co našim smyslům není někdy zrovna příjemné. Chybí skutečná kvalita a někdy se může stát, že posluchač nedostane ten pravý výjimečný zážitek z hudby... Kritika je zdravá a já si rád zakritizuji. Už jsem jednou psal rozhovor, tuším, že zrovna pro Khamoro, a dostal jsem podobnou otázku, jaký je můj názor na současnou romskou hudební scénu. Svůj názor jsem od té doby nezměnil a obávám se, že hodně let ještě měnit nebudu. Je to ostuda romské kultury v ČR!

Ano, vidíme, slyšíme a někdy dokonce žasneme, co to vlastně slyšíme???

Asi 30% jsou profesionální muzikanti, kapely, interpreti, kteří koncertují a reprezentují naši romskou kulturu a hudbu na profesionální úrovni, 70% kapel a interpretů na romské hudební scéně tvoří amatérské kapely a interpreti, kteří nemají o koncertní činnosti ani zdání, natož o tom, jak by měla vypadat kvalitní romská hudba na profesionální muzikantské úrovni. Samozřejmě jsou mezi nimi i nadaní muzikanti, kteří mají potenciál k tomu, jít v hudbě jiným směrem. Někteří zase vyprodukují krásné písně, které když se zaranžují, tak se krásně hodí na koncerty. A to je ten potenciál. To ať jen nekritizují.

Smutné je, že to někdy ani oni sami nevědí a nebo jim to prostě vyhovuje hrát jen po zábavách... Romské publikum z 90% tyto kapely miluje!

Romské publikum v ČR bohužel neumí poslouchat a ocenit kvalitní romskou hudbu a umění. Proto také romské publikum na festivalech typu Khamoro nepotkáte a pokud ano, tak velice řídce. Většinou ho navštěvuje tak 80% gádžovského publika, stejně tak i v Brně na Django Festu, nebo jako tomu bylo na festivalu Idy Kelarové. Je to smut-

né, na druhou stranu gádže zase nepotkáte na těch festivalech amatérských, kde naopak potkáte jen a jen Romáky, ale gádže žádné.

Pročpak asi? Protože tam postrádají kvalitu, profesionalitu a hudební zážitky! Z čeho je mají mít? Z těch amatérských romských kapel, které tam vystupují s klávesami, bicím automatem, saxofonem a zábavovou lacinou hudbou? A k tomu všemu ještě s neprofesionálním laciným ozvučením! A tohle má být ukázka naší romské kultury? No, to snad ne...! Ano, pokud se chce jít pobavit a vyskákat se nebo půjdu na romskou svatbu, oslavu apod., tak tam naopak takovou kapelu budu očekávat.

Romská populace čili romské publikum v ČR je z minimálně ze 70% nakaženo, ovlivněno těmito kapelami a jejich písněmi. A nejsmutnější je, že tyhle kapely se stávají vzory začínajícím mladým romským muzikantům již několik generací. Takže, kam to směřuje?

Naprosto s vámi souhlasím a vím, o čem mluvíte. Co podle vás by nemělo chybět všem muzikantům, zpěvačkám a kapelám, než začnou koncertovat?

Určitě by neměl chybět hudební vkus, trpělivost, píle, velká pokora a jasný cíl, co chce v hudbě dokázat a jakým hudebním směrem jít. Pokud máš jasno, tak dej do toho vše, co v sobě máš a jdi do toho celým srdcem.

Ale pokud je tvůj směr hrát zábavy? Tak nic neřeš, protože na to ti stačí umět pár akordů, mol a dur a mít dobré klávesy, kde si vše pusťíš. Ještě jednoho k sobě a nejlépe ještě saxofon nebo dva, to je lepší. A můžeš jít prakticky okamžitě hrát zábavu. YES! A je z tebe plnohodnotný muzikant.

Dá se v současné době uživit hudbou?

Je to velice těžké... Vše se odvíjí od toho, jaký žánr hrajete, jak ho hrajete a jaká je po něm poptávka. Pokud se vám daří se hudbou žít, tak je to to nejkrásnější povolání. Pokud máte rodinu, tak je lep-

ší mít práci a hudbu mít jako hobby na víkendy. Doporučuji.

Jak vypadá kvalitní romská hudba a kde ji můžeme slyšet?

Nemám právo nikomu určovat, co je a není kvalitní romská hudba. Pro někoho může být kvalitní romská hudba to, co pro mě třeba znamená naprostý propadák, a naopak.

Jaké kapely považujete vy osobně za kvalitní a jak by měla znít současná romská hudba na profesionální úrovni?

Tak napíšu pár kapel a romských umělců v rámci ČR, jsou to např: Věra Bílá a Kale, V.I.P. Zdeněk Lázok, Gejza Horváth, Josef Fečo Band, Gulo čar, Terne čhave, Imperio, Ida Kelarová, Le čhavendar, Ivan Herák Ensemble, Marek Balog, Bengas, Gitans, M. Kroka Live band, Tomáš Kačo, Dominik Klem-pár, Radeček Bagár, Matuš Bagár, Funky Brothers, Tibor Žida, Marta Balážová, Monika Bagárová, Jan Bendig, Gondoláni apod. Tito lidé jsou pro mě romskými umělci, kteří mohou reprezentovat romskou kulturu na profesionální úrovni. Určitě bych vzpomněl i další, ale myslím, že toto stačí.

Ted' trochu osobnější otázka, pamatujete si na váš první okamžik, když jste stál na jevišti?

To si pamatuji zcela přesně. Bylo mi 10 let a hrál jsem v dětském romském souboru a měli jsme první vystoupení, já zpíval a hrál na kytaru před plným obecenstvem. Ve čtrnácti letech už jsem hrál svatby a zábavy s kapelou, ale to byla úplně jiná doba!

Kde se s kapelou chystáte hrát, kde vás můžeme vidět?

S mojí kapelou Milan Kroka – Live band nás můžete vidět 3.6. v pražském klubu Jazzdock od 22 hodin, kde bude můj narozeninový koncert, na kterém vystoupí moji hosté, Zdeněk Lázok, Funky Brothers a další. Jste srdečně zváni. Dále nás můžete vidět 24. 6. na Romském festivale v Plzni a v srpnu na festivale v Banské Bystrici na Slovensku.

Vzkážete něco čtenářům Romano hangos a začínajícím muzikantům? Čtenářům Romano hangos a celé redakci přeji mnoho pozitivní energie a pokud možno, tak vše dělat s láskou.

Začínajícím muzikantům vzkazuji: Vy, kteří to opravdu chcete s muzikou někam dotáhnout a myslíte to s muzikou vážně, tak posílám malý návod: Kašlete na hraní po zábavách a začněte už dělat kvalitní muziku, ať můžete reprezentovat romskou kulturu na profesionální úrovni a být na sebe za to hrdý! A Roma ať můžou být i hrdý na vás! Protože romských opravdových umělců je v ČR málo!

Poslouchejte jen kvalitní muziku a z ní čerpejte, vzdělávejte se, hrajte na 100% živě, s bicím automatem budete vždy jen amatérská kapela a velké festivaly jako je Khamoro nebo Django Fest si vás prostě nikdy nepozvou! Takže bez živého bubeníka a baskytaristy ani nezačínajte. Musíte mít živé nástrojové obsazení a pak už je jen a jen na vás, jak s tím naložíte a co nám nabídnete.

rozhovor vedla Veronika Kačová

Nový směr romské hudby

Vývoj, civilizace, věda a technika ovlivnily i romskou hudební kulturu. Romská hudba se v posledních letech vlivem novodobých technických vymožeností ubírá úplně novým směrem. Tradiční hudba zaniká nejen odchodem nositelů folklorní muziky a popu, ale i novou hudební technikou. Tradiční romská hudba se vytrácí i vlivem počítačové hudební techniky a sérií klávesových hudebních nástrojů, ve kterých jsou zabudované různé hudební funkce. Jsou to hudební počítače, které svým programem nabízí jednomu hudebníkovi možnost vytvořit doprovodnou živou hru více členů či celého orchestru. V neposlední řadě se na vývoji romské hudební kultury podepsal nezáměr televizních a rozhlasových médií. Nejvíce však poškodila romskou kulturu politika cílená na Romy. Vyděděním Romů ze společnosti omezila jejich soužití i vztahy s většinovou společností. Samozřejmě, že svůj velký podíl mají na tom i samotní Romové a jejich přístup k sobě samým i ke společnosti.

Vývoj počítačové techniky a hudebních programů přinesl hudbě velký pokrok, ale na druhé straně i zánik hudebního růstu jednotlivců. Mám na mysli studium a dějiny hudby, hudební teorii, rutinu, kultivovaný přednes. Je to série prvků, které podporují osobní hudební růst. Patří k nim technika, virtuosita, tvorba tónu, tvorba harmonie, improvizace, poznávání i hodnocení sebe sama, možnosti tvoření hudby a celkový růst osobnosti. Klávesové nástroje řady Yamaha

PSR (samohrajky) jsou stavěny tak, že jsou schopny nahradit živé akustické nástroje, a tím pádem i počet muzikantů v hudební skupině. Samohrajka dává také možnost navolit si různé nástroje, hudební žánry, styly, rytmy, aranže. Nástroj může sloužit i jako nahrávací studio, které poskytuje záznam jednotlivých nástrojů, basa, bicí, kytara atd. Nástroj sám aranžuje i hudební rytmy jako jsou například polka, valčík, tango, swing, či reggae nebo country. V těchto nástrojích jsou zabudované všechny hudební styly a rytmy světa. Samohrajka může nahradit třeba i symfonický orchestr, pěvecký sbor, chorál, ale i vokálový zpěv.

Tyto nástroje a vymoženosti dříve nebyly a Romové si svoji virtuozitu museli vydřít. Cvičili, věnovali se svým nástrojům a hráli živou akustickou hudbu. Měli své kapely a každý hráč mistrovsky ovládal svůj nástroj. Souhra spojená s uměním každého jednotlivce přinášela kapele kvalitní znění a posluchačům velké umělecké zážitky. V tomto procesu se nacházely i děti, v kvalitní hudbě vyrůstaly a kvalitní hudbu i dědily. Romové měli možnost šířit svoji hudební kulturu i tím, že státní rozhlas a televize jim dávaly prostor k prezentaci. Romským muzikantům, ale i Romům všeobecně, přinášela tato možnost dobré jméno ve většinové společnosti. Romové se tak vzájemně vzdělávali, pěstovali si svůj hudební vývoj, osobní virtuozitu, muzikálnost, hudební myšlení i svůj hudební přednes. Byli originální, když hráli instrumentální muziku,

tak primáš udával směr a vedl celou doprovodnou sekci. Cimbál, basa, viola, harmonika. Když doprovázela kapela zpěváka, tak celou doprovodnou sekci vedl violista. Udával směr harmonie a ostatní členové včetně primáše se mu přizpůsobovali. Tuto hudební inteligenci a schopnost získávali Romové dlouholetou hudební praxí a hraním v souborech, které hráli různé hudební žánry. Rutinu i přehled získávali tím, že hráli univerzální muziku, operetu, valčík, evergreeny, pop i folklor různých krajů. Toto vzájemné poznávání přinášelo hudebníkům další vývoj. Romové se muzikou i živili, ve většinové společnosti hráli po barech, svatbách a zábavách. A nechyběli ani na folklorních slavnostech, festivalech

a společenských oslavách. Romští muzikanti byli ve společnosti uznávaní, žádaní i respektováni.

Mnoho muzikantů dnešní generace nemusí splňovat kritéria romského fortelného hudebního umění. Mistrně ovládají klávesové nástroje – samohrajky a romský trh s muzikou zaplavili, respektive zaneřádili, svými hudebními nahrávkami. Svoje hudební nahrávky řší internetem a svojí primitivní muzikou tak ovlivnili velký okruh posluchačů. Nadiktovali nový hudební směr a tito hudební laici hrají dnes i na prestižních společenských i soukromých akcích. Tato nově se tvořící vlna amatérů je mnoha Romy považována za umělce. Amatérští umělci si užívají i společenskou prestiž a popularity. Tito

hudební amatéři, hudebníci a slavicí se rodí jak houby po dešti. Už je to veletrh romských umělců, kteří nadiktovali nový směr levné muziky za docela velké peníze. Ale čest výjimkám, těch dobrých skupin je dost, na ty se však dostává jen zřídka. Poptávka je po amatérských muzikantech, kteří ještě nejsou schopni porovnat sami sebe s romskými umělci. Není divu, tam kde není osobnost, tam nemůže být ani umění. Kde není umění, tam není světlo, tam je jen tma. Ani se nedívám, že většinová média nemají zájem o tento nový romský hudební směr. Jsem na rozpacích, nevím, zda mám média kritizovat, nebo jim za to poděkovat.

Gejza Horváth
foto: Sabir Agalarov

O romano bašaviben džal neve dromeha

E veda, e technika, the e civilizacija zmeñinel amari romañi lavutariko kultura. Džal calkom avre dromeha. Amaro bašaviben našl'ol na ča oleha, hoj meren avri o phure lavutara, aľe the angl'oda, save hin neve kompjuterika produkti, the neve sersami, andre save hin thode varesave funkciji, so keren o bašaviben. O sersami hin sar te kompjutri, so bašaven sar te calo banda, abo orchestros, u paš oda bašavel čak jekh dženo. Kampol tiž te phenel, hoj amari kultura našl'ol the angl'oda, hoj o medijsa – o radia the o televiziji nakamen, hoj o Roma odoj te bašaven.

Nekbuter pekľas tele amari kultura e politika, savi hin kerďi narokom ča pro Roma. Ispidľas avri le Romen andal e spoľčnosť, the avka mosardľas o kontaktos maškar o soduj narodı. O Roma hine vaš ada tiž but došale, naľikeren paš peste a narepektinen le goren, the aňi lengri čechiko kultura.

O kompjutri, pre jekh sera, ande le bašavibnaske bare šanciji, aľe pre aver sera ile le lavutariske e šancija te barol upre. Aleha kamav te phenel, hoj o lavutaris nabarol upre andro čirlatuno lavutariko sikhľišagos, lavutariko teorija, fortel'is, the baro kultivovano bašaviben. Hin oda sa, so lavutariske šigitinel, kaj te bararel pes upre. Kija kada patrinel the e technika, virtuozi, o hangos, e harmonizacija, improvizacija, lavutariko prindžarišagos, the savoro oda, so kerel manušeťar bare lavutaris. O klapkova sersami

– Jamaha PSR hine kerde avka, hoj korkore bašaven sar te čačikane akusticka sersami. Tiž šaj bašaven o klavesi, sar te buter manuša lavutara. Andre Jamaha hin thode všel'ijaka akusticka sersami, žanri, štili, ritmusa the arandži. Andre kada sersamos hin thodo the bašavibnaske študios. Korkoro arandžinel o bašaviben andre všel'ijaka ritmi, polka, valčikos, tangos, swingos, he reggae abo country. Andre kala sersami hin zabudimen savore lavutarike štili the ritmi, save ča andre luma hin. E Jamaha šaj bašavel sar simfonicko orchestros, sboros, choralis, u tiž the sar vokalos. Varekana ajse sersami nahas u o romane lavutara mušinenas pe-

skri virtuozi zorales te treñinel avri. O sersami has ledne furtom andro vasta the sikhľonas, treñinenas rat d'ives. Bašavenas džido akusticko bašaviben. Has len peskre bandi the dojekh lavutaris has majstros andre peskro sersamos. Has te šund'ol, hoj bašavel bare lavutara u lengro bašaviben kerelas le manušeťe baro radišagos. Andre kada procesis baronas upre the o čhavore. Prelenas o bašaviben peskre dadendar, u the avka bašavenas. Le Romen has šancija te bašavel andro rozhlasis the andre televizija. Vaš ada has len maškar o gore bari paťiv. O Roma jekh avrestar sikhľonas oda, so šunenat, bararenas upre korkore pes, sikhľonas savoro oda, so lendar kerlas bare

lavutaren. Has originalna, bašavenas instrumentalno bašaviben, u la banda ľidžalas o primašis. Savore les mušinenas te šunel. U sar vareko lenge giľavelas, ta okla lavutara šunenas le bračošis, jov diriginlas e harmonizacija a o primašis imar čak bašavelas pal o spevakos. Kaja lavutariko inteligencija the schopnosť, kidenas upre o romane lavutara oleha, hoj but bašavenas varesave bandenca the varesave žanri. E rutina chudenat the oleha, hoj bašavenas univerzalno bašaviben, opereta, valčikos, evergreeni, pop, the folkloris andal savore regionı. Kale bašavibnaha baronas upre savore romane lavutara. O Roma bašavenas andro kavahauzi, the le gorengi o bijava the

o bali. Tiž bašavenas pro folklorne festivala the aver oslavı. Le romane lavutaren has maškar o gore bari paťiv, the peskro than.

Adaďives o terne lavutara nadikhen aňi anglal aňi palal. Narešpektinen ñisave kriterija, aňi ñisavo lavutarišagos. Fest prindžaren o sersamos Jamaha a maškar o Roma ande moneki nalačho bašaviben. Kerde but platňi, a pre ñisavo rendos. Ča bibacht, the bibacht. Peskro tuňo the lajicko bašaviben thoven pro internetos the avka les zoraha ispiden le manušeťe. O lajika ande avri nevo primitivno bašaviben, bašaven pro bare akcijsi. Kala amatera hin uznajimen sar umelci, the maškar o Roma hin len bari paťiv, sar te bi avenas umelci. Kala amatera, o lavutara, the o spevaka, peske but ľidžan upre. The baron sar hubi pal o brišind. Kala umelci bašaven tuňo bašaviben vaš o bare love. Aľe musaj tiž te phenel, hoj andre kaja nevi generacija hin the moneki lačhe lavutara, aľe ča po dzekaj. O Roma kamen ča le amaterike lavutaren, so nane štonc aňi te terďol paš o romane umelci. Nane pes so te čudaľinel, odoj kaj nane manuš, odoj aňi našťi avel profesionalita. Kaj nane profesionalita, nane aňi udud, odoj hin ča šišitno. Aňi man načudaľinav, hoj le čechike medijen nane interesis pal kada nevo romano bašaviben. Nadžanav, so som te kerel, čı le medijen vaš ada te kritizinel, abo lenge te paľikerel.

Gejza Horváth
foto: Sabir Agalarov

BRNĚNSKÁ MUZEJNÍ NOC

20. 5.

Program viz: web muzea a www.brnenskamuzejninoc.cz (koncert Gitany před muzeem, jam session u ohně na dvoře muzea, čtení z knihy Matéo Maximoffa Sudba ursitorů a další). Vstup zdarma.

23. 5. v 17.00

Autorské čtení a autogramiáda spisovatelky Kateřiny Dubské. Čtení ze sbírky povídek Malé zázraky se uskuteční ve spolupráci s nakladatelstvím Jota. Akce se koná v rámci festivalu Meeting Brno. Vstup zdarma.

GHETTOFEST

10. 6.

Komentované prohlídky stálé expozice i přechodné výstavy. Výtvarná dílna pro děti a rodiče. Akce se koná v rámci pouličního multižánrového festivalu Ghettofest: ghettofest.cz.

15. 6. v 18.30

Filmový večer s projekcí filmu Tulakóna (1986, Jana Ševčíková) a následná beseda. Film natočený na 16 mm kameru vznikl na motivy pohádky romské spisovatelky Tery Fabiánové. Café Bar Scala, Moravské nám. 3.

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena.

VOLNÉ VSTUPY DO VÝSTAV

4. 4. v rámci Týdne romské hrdosti

20. 5. při příležitosti Mezinárodního dne muzeí v rámci Brněnské muzejní noci.

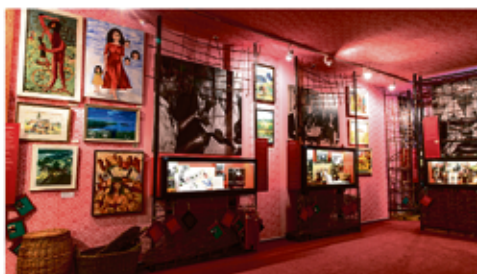
MUZEUM
ROMSKÉ
KULTURY

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, 602 00 Brno
tel.: 545 571 798, mobil: 775 972 782
e-mail: propagace@rommuz.cz
www.rommuz.cz
www.facebook.com/muzeum.romske.kultery

MUZEUM
ROMSKÉ
KULTURYduben
až červen
2017

STÁLÁ EXPOZICE „PŘÍBĚH ROMŮ“

Dějiny Romů od Indie po současnost. Po domluvě komentované prohlídky v ceně vstupného.

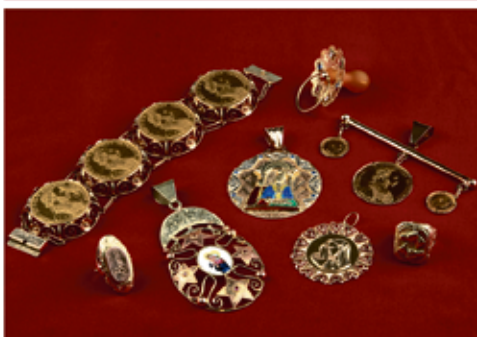
PŘECHODNÉ VÝSTAVY

POKLAD ROMŮ AMARE SOMNAKA

TAJEMSTVÍ ROMSKÉHO ŠPERKU

do 30. 4. 2017

Historické zlaté a stříbrné šperky i současná tvorba úspěšných romských designérek poprvé k vidění na jednom místě.

DOPROVODNÝ PROGRAM K VÝSTAVĚ „POKLAD ROMŮ“

6. 4. v 17.00

Módní přehlídka oděvní značky Gypsy MaMa a šperkařky Nicole Taubinger, akce se koná při příležitosti Týdne romské hrdosti. Návštěvníci Městského paláce, Moravské nám. 1a, Brno. Vstup zdarma.

9. 4. v 15.00

Tvořivé dílny pro děti i dospělé inspirované výstavou, výroba šperků z tradičních i netradičních materiálů. Rezervace nutná, počet míst je omezen: propagace@rommuz.cz, 545 972 782. Akce se koná při příležitosti Týdne romské hrdosti. Vstup zdarma.

30. 4. v 15.00

Workshop se šperkařkou Monikou Vontszemovou, dílna je určena dětem od 10 let a dospělým. Rezervace nutná, počet míst je omezen: propagace@rommuz.cz, 775 972 782. Vstup zdarma.

NIHAD NINO PUŠIJA / PARNO GRAS

12. 5.–24. 9. 2017

SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ: 11. 5. 2017 v 17.00

Výstava fotografií Nihada Nina Pušiji, fotografa bosenského původu žijícího v Berlíně, autor dlouhodobě dokumentuje život Romů z republik bývalé Jugoslávie včetně příběhů romských imigrantů v Německu. V rámci doprovodného programu proběhnou dvě komentované prohlídky.

DALŠÍ VEŘEJNÉ AKCE

TÝDEN ROMSKÉ HRDOSTI

3.–9. 4.

OSLAVY MEZINÁRODNÍHO DNE ROMŮ V BRNĚ

7. 4. v 14.30–18.00

Hlavní program na Moravském náměstí (taneční i hudební vystoupení, stánek MRK, aktivity pro děti, občerstvení)

1. 4.–2. 5.

Příběh Romů – dějiny Romů na 35 výstavních panelech foyer Sálu Břetislava Bakaly, Žerotínovo nám. 6, Brno. Vstup zdarma.

5. 4. v 9.00–15.00

Kolokvium k tématu tzv. cikánského tábora v Letech u Písku. Historikové se budou zamýšlet nad nacistickou genocidou Romů a její připomínkou. Vstup zdarma.

5. 4. v 16.00

Veřejná debata: Genocida Romů v období druhé světové války a její připomínání. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, budova B2, místnost 23, Gorkého 14, Brno. Vstup zdarma.

24. 4. v 14.00–17.00

Jom ha-soa. Veřejné čtení jmen obětí holocaustu a infostánek MRK na prostranství před Městským palácem, Moravské náměstí 1a, Brno.

13. 5.

Pietní akt v Letech u Písku (vzpomínka na oběti protektorátního koncentračního tábora pro Romy). Odjezd autobusu v raních hodinách od muzea, program viz: web muzea. Rezervace nutná: sekretariat@rommuz.cz, 545 581 206.

Rychlé
grantyNADACE VIA
RYCHLÉ GRANTY

Máme pro vás Rychlé granty!

Jednoduše dostupné prostředky na ochranu veřejného zájmu ve vašem okolí.

O co nám jde?

Podporujeme rozhodovací procesy se zapojením veřejnosti a otevřenou věcnou diskusí o tématech veřejného zájmu v konkrétních lokálních kauzách.

Hledáme projekty, které:

- podporují aktivní zapojení občanů a občanek do veřejného života na lokální úrovni.
- jsou krátkodobé a vznikají jako odpověď na nečekané změny či vyhraněné situace v komunitách.

O Rychlý grant lze požádat ve chvíli, kdy je nezbytná okamžitá reakce a kdy by měla nečinnost výrazně negativní důsledky pro dotčenou komunitu.

Chcete aktivně reagovat na:

- nečinnost samosprávy a plýtvání veřejnými prostředky?
- čachry s územním plánem?
- záměry pustošivých novostaveb ve vašem okolí?

- nezáměr zastupitelů a pasivitu sousedů?

- ubývající zeleň, špatný vzduch nebo nadměrný hluk?

www.nadacevia.cz/rychle-granty/

Komu jsou Rychlé granty určeny?

Odvážným občanům a občankám, kteří se aktivně podílejí na veřejném životě své obce a hájí svá práva.

Kdo jsou oprávnění žadatelé?

Nestátní neziskové organizace a neformální skupiny alespoň tři osob.

Jsou Rychlé granty opravdu rychlé? Posuďte sami.

- Uzávěrka je každý měsíc, vždy ve čtvrtek po zkoušce sirén (zpravidla první čtvrtek v měsíci).
- Výsledky oznámíme po zasedání hodnotící komise, zhruba 2 týdny po uzávěrce; v mimořádném případě je možné projednat projekty per rollam.

Na co lze Rychlé granty použít?

- Plánování a organizaci informačních kampaní aktuálních kauzám
- Odborné posudky, poradenství a konzultace
- Petiční akce a místní referenda
- Právní služby a náklady spojené se soudními spory a další

Co je potřeba splnit?

- Projekt se týká ochrany veřejného zájmu v konkrétní lokalitě a splňuje hodnotící kritéria.
- Žadatel/ka konzultuje předběžný projektový záměr s manažery Nadace Via před podáním žádosti.
- Projekt podává zástupce/zástupkyně nestátní neziskové organizace či neformální skupiny alespoň tři osob.
- Projekt je podán předepsaným způsobem a na předepsaném formuláři, který je kompletně vyplněn.
- Projekt začíná nejdříve dnem podání žádosti a trvá maximálně 6 měsíců.
- Žádaná částka činí maximálně 30 000 Kč (není nutné spolufinancování projektu).
- Projekt je realizován na území ČR.

Co nabízáme?

- maximálně 30 000 Kč na jeden projekt
- minimálně 850 000 Kč na rok 2017
- nefinanční podporu ve formě vzdělávání, sdílení zkušeností a odborných konzultací

Z čeho je program financován?

- z daru Bader Philanthropies
- z daru od Nadačního fondu proti korupci
- z příspěvků od individuálních dárců a startovního z běhu pro Nadaci Via

Jak postupovat?

1 Záměr

Uvažujete o žádosti o Rychlý grant? Máte téma a nejste si jisti, zda zapadá? Přečtěte si pozorně podmínky v tomto dokumentu a vždy konzultujte předběžný projektový záměr s manažery programu. Kontakty naleznete na www.nadacevia.cz/rychle-granty/

2 Před podáním žádosti

Vyplňte formulář žádosti a zašlete jej manažerům programu. Manažer/ka programu se vám ozve se zpětnou vazbou, zodpoví vaše otázky a je možné, že vás požádá o doplnění nebo úpravu textu žádosti. Připravte nepovinné přílohy – doplňující informace k řešení problému (naskenované výstřižky z tisku, odkazy na články týkající se kauzy, odborné posudky, fotografickou dokumentaci apod.).

3 Podání žádosti

Pošlete vyplněný formulář, případně i nepovinné přílohy, elektronicky na adresu rychly.grant@nadacevia.cz (jedním e-mailem, v max. velikosti 10 MB). Přijetí e-mailem vám bude potvrzeno automatickou odpovědí; v případě, že žádnou odpověď nedostanete, prosíme, ozvěte se nám.

Veřejný prostor je dialog!

Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury ČR

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Karel Holomek. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov;

Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 230 0066 1977/2010

